

JINDŘICH CHRTEK (1930–2008)

Zdeněk POUZAR

Department of Mycology, Museum of Natural History, National Museum, Václavské náměstí 68, 115 79, Praha 1, Czech Republic

Pouzar, Z. (2008): Jindřich Chrtek (1930–2008). - Acta Mus. Nat. Pragae, Ser. B, Hist. Nat., 64(1): 3-4, Praha. ISSN 0036-5343.

Received July 19, 2008
Issued September, 2008

Dr. Jindřich Chrtek was born on October 12, 1930 in Dobrovice near Mladá Boleslav and died on February 18, 2008 in Nymburk. His professional activity could be divided into two periods. Between the years 1959–1976 he taught plant morphology and taxonomy at the Botanical Institute (Katedra botaniky) of Charles University in Prague. Here he supervised a number of students in the preparation of their theses in botany. In 1976 he began working as a scientist in the Botanical Department of the National Museum in Prague, where he became the head in 1990. His active life as a botanist lasted not only until his retirement in 2003. His wife Dr. Anna Chrtková-Žertová is a prominent specialist in plant taxonomy, his son Dr. Jindřich Chrtek jun. is also working in taxonomy, especially regarding the genus *Hieracium*.

Dr. Chrtek was concerned with taxonomy, in particular with the problem of which species are homogenous and which are heterogeneous. For this type of research he not only had solid practical experience but special intuition which led him to discover critical taxa in various groups of plants e.g. *Poa*, *Trisetum*, *Luzula*, *Polygonum*, *Draba*, *Tithymalus*, *Veronica*, *Antennaria*, *Bufonia* and number of other genera. One of his most interesting discoveries was the necessity to divide the species *Cyperus papyrus* into two subspecies, with the commonly widespread population in Egypt being distinct from the one used for preparation of the old Egyptian paper (joint work with Z. Slavíková). One of his most popular discoveries is of a new hybridogenous species *Reynoutria bohemica*, a plant now rapidly spreading in Central Europe (joint work with his wife Anna Chrtková).

As regards his regional research on plant diversity, he concentrated especially on the flora of Slovakia, but soon he turned his attention also to the Near East (Egypt, Sudan, Iraq, Iran, Turkey and Cyprus) and the Balkan Peninsula. He visited e.g. Egypt (four visits), but also identified specimens from the collections of other botanists (especially those from Iraq collected by E. Hadač). In the National Museum he was especially active in cataloguing and identifying specimens from historical collections e.g. of F. A. Waldstein, F. M. Opiz and F. W. Wallroth.

He had been engaged in preparation of several chapters for the major publication Flora of Slovakia (Flóra Slovenska) and especially Flora of the Czech Republic (Květena České republiky), where he is a co-author of the introductory chapter on taxonomic categories and the author of a number of parts dealing with genera and species.

Průhonice 14.9. 1977, photo by F. Kotlaba

He frequently cooperated with other botanists on various taxonomic problems and published with e.g. Z. Slavíková, J. Kosinová-Osbornová, E. Hadač, B. Slavík, Z. Pouzar, V. Jirásek, J. Holub, R. Hendrych, V. Skalický, B. Křísa, J. Soják, M. Šourková, V. Täckholm and others.

Dr. J. Chrtek was a friendly man and mutual work with him was a pleasant experience. He will be remembered for his gentle personality and for his notable discoveries in systematic botany.

Jindřich Chrtek (1930-2008)

Dr. Jindřich Chrtek se narodil 12. října 1930 v Dobrovicích nedaleko Mladé Boleslavi a zemřel 18. února 2008 v Nymburce. Jeho profesionální dráhu můžeme rozdělit do dvou časových úseků. Mezi roky 1959 – 1976 učil rostlinou morfologii a taxonomii na katedře botaniky Karlovy univerzity v Praze. Byl zde školitelem mnoha studentů botaniky a vedoucím četných diplomových a disertačních prací. Od roku 1976 začal pracovat jako vědecký pracovník v botanickém oddělení Národního muzea. V roce 1990 se stal jeho vedoucím. I po odchodu do důchodu v roce 2003 nadále vědecky pracoval v oboru botaniky.

Jeho manželka Dr. Anna Chrtková-Žertová je uznávanou specialistkou v taxonomii rostlin, syn Dr. Jindřich Chrtek se také věnuje rostlinné taxonomii, zvláště se zabývá rodem *Hieracium*.

Dr. Chrtek se zabýval taxonomií, zejména z hlediska homogenity a heterogenity druhů. Pro tento typ výzkumu neměl jen velmi dobré praktické zkušenosti, ale také skvělou intuici, která jej vedla k odhalení kritických taxonů v různých skupinách rostlin, např. *Poa*, *Trisetum*, *Luzula*, *Polygonum*, *Draba*, *Tithymalus*, *Veronica*, *Antennaria*, *Bufonia* a mnoho dalších rodů. Jeden z jeho nejzajímavějších objevů bylo rozdělení druhu *Cyperus papyrus* na dva poddruhy s široce rozšířenou populací v Egyptě, která je odlišná od populace, z níž byl vyráběn papír ve starém Egyptě (společná práce se Z. Slavíkovou). Jeden z jeho nejznámějších výsledků je objev nového hybridního druhu *Reynoutria bohemica*, rostliny, která se v současnosti ve střední Evropě rychle šíří (společná práce s jeho ženou Annou).

Co se týká regionálního výzkumu rostlinné diverzity, Dr. Chrtek se zvláště soustředil na flóru Slovenska, ale brzy obrátil svoji pozornost k Blízkému Východu (Egypt, Súdán, Irák, Írán, Turecko a Kypr) a na Balkánský poloostrov. Navštěvoval např. Egypt (čtyři návštěvy), ale také určoval položky ze sbírek jiných botaniků (zejména šlo o irácké sběry E. Hadače). V Národním muzeu byl zvláště aktivní v katalogizaci a identifikaci historických herbářových položek (např. sbírky F.A. Waldsteina, F.M. Opize a F.W. Wallrotha). Podílel se na zpracování několika kapitol základních publikací: Flóra Slovenska a zvláště pak Květena České republiky, kde je spoluautorem úvodní kapitoly o taxonomických kategoriích a autorem mnoha částí pojednávajících o různých rodech a druzích. Často spolupracoval s dalšími botaniky na různých taxonomických problémech. Publikoval například společně se Z. Slavíkovou, J. Kosinovou-Osbornovou, E. Hadačem, B. Slavíkem, Z. Pouzarem, V. Jiráskem, J. Holubem, R. Hendrychem, V. Skalic-

kým, B. Křisou, J. Sojákem, M. Šourkovou, V. Täckholmovou a dalšími.

Dr. J. Chrtek byl člověk s mírnou přátelskou povahou a spolupráce s ním byla příjemná a obohacující. S jeho jménem budou trvale spojeny závažné objevy v oboru botaniky.